

“Davacının, Burdur Devlet Hastanesinin 07.06.2007 tarih ve 645 rapor numaralı Özürlü Sağlık Kurulu Raporuna göre "ankilozan spondilit, her iki kalçada endoprotezli, sol kalçada ankiloz" teşhisi ile %64 oranında engelli olduğu, Antalya Atatürk Devlet Hastanesinin 22.11.2023 tarih ve 2023112213513562962105 sayılı raporu ile Ankara İl Sağlık Müdürlüğünün 29.02.2024 tarih ve 202422911049739631c2 sayılı raporu ile Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik'in 8-1. maddesinin (a) fıkrası uyarınca “sürücü olamaz” şeklinde karar verilerek araç kullanamayacağına yönelik karar verildiği, davacı tarafından Antalya Vergi Dairesi Başkanlığına 25.04.2024 tarihinde başvuruda bulunularak 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 7. maddesinin 2. fıkrasının (c) bendi uyarınca engellilik indiriminden faydalanılmak istenildiği, ancak davalı idarece talebin 03.05.2024 tarih ve 114576 sayılı yazı ile ehliyet alamaz raporu bulunduğu için kanuni ifadede yer alan bizzat kullanım şartının gerçekleşmediği sebebiyle reddedildiği, bunun üzerine bahse konu işlemin iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 7. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan (c) alt bendiyle, %90 oranından az derecede engelli olduğu halde bizzat kullanım (sürücü olma) imkanı bulunan engellilerin özel tüketim vergisinden muaf olduğu düzenleme altına alınmış olup, alınacak araçları bizzat kullanım imkanı olmayan (sürücü olmayan) ve engellilik oranı %90 altında olan engellilerin bu istisnadan faydalanma olanağı olmadığı düzenleme altına alınmış olup, dava konusu uyuşmazlığa dayanak oluşturmaktadır.

Kanun hükmüne göre, %90 altında engelli olan ve engel durumuna göre araç kullanabilecek olan kişilerin özel tüketim vergisi muafiyetinden faydalanması mümkünken, %90 altında engelli olduğu halde araç kullanamayacak olan engellileri muafiyet dışı tutmuştur. Böylece kanuni düzenleme ile engelliliğe göre ayrımcılık yapılmıştır.

II- İLGİLİ BAŞVURUYA KONU YASA HÜKMÜ:

4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun "Diğer İstisnalar" başlıklı 7. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan somut norm denetimine konu yasa hükmü şöyledir:

" Bu Kanuna ekli;

(...)

(II) sayılı listede yer alan kayıt ve tescile tâbi mallardan;

(...)

c)87. 03 (hesaplanması gereken özel tüketim vergisi ve diğer her türlü vergiler dahil bedeli 200.000 TL'yi aşanlar hariç), 87.04 (motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar hariç) ve 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alanların, bizzat kullanma amacıyla engelliliğine uygun hareket ettirici özel tertibat yaptıran malûl ve engelliler tarafından,

(...)

Beş yılda bir defaya mahsus olmak üzere ilk iktisabı.

(...)

vergiden müstesnadır."

III-ANAYASAYA AYKIRILIK NEDENLERİ İLE İLGİLİ ANAYASA VE ULUSLARARASI SÖZLEŞME MADDELERİ:

Anayasa'nın 2. maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir." denilmek suretiyle sosyal devlet ilkesi Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılmıştır.

Anayasa'nın 5. maddesinde, "Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır." hükmüne yer verilmiştir.

Söz konusu madde gerekçesinde, "...Devlet aynı zamanda milletin huzurunu sağlamak ve fertlerini mutlu kılmak görevi ile de yükümlüdür. Devlet ferdin hayat mücadelesini kolaylaştıracak, ferdin insan haysiyetine uygun bir ortam içinde yaşamasını gerçekleştirecektir. Ferdin temel hak ve özgürlüklerden olduğu gibi yararlanmasını engelleyen sebepleri ortadan kaldırmak, sosyal devletin görevidir." denilmektedir.

Anayasa'nın 10. maddesinde, "engelliler hakkında alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olamayacağı" belirtilmiştir.

Anayasa'nın 50. maddesinin 2. fıkrası "Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar." denilmek suretiyle düzenlenmiştir.

Anayasa'nın 61. maddesinin 2. fıkrası "Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır." düzenlemesi yer almaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin 06.06.1991 gün ve Esas Sayısı: 1990/35, Karar Sayısı: 1991/13 sayılı kararında, devletin, vatandaşlarına insanca yaşama koşulları sağlamak için gerekli önlemleri alacağı, devletin kişi hak ve özgürlüklerinden herkesin yararlanabilmesini sağlayacağı, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamanın devletin temel amaç ve görevi olduğu belirtilmiştir.

Anayasada "sosyal devlet" anlayışı benimsenmiştir. Sosyal devlet güçsüzleri koruyan, sosyal adaleti sağlamaya çalışan bu amaçla ekonomik ve sosyal alanlarda değişiklikler yapan devlettir. (Anayasa Mahkemesi'nin 30.06.1998 gün ve Esas Sayısı: 1997/18, Karar Sayısı: 1998/42 sayılı kararı). Sosyal devlet anlayışında, devlet bütün vatandaşlarına asgari bir toplumsal ve ekonomik düzey sağlamak ve bunu devam ettirmekle yükümlü kılınmıştır. Sosyal devlet anlayışını sağlamada kullanılan en önemli araçlardan birisi de vergi politikalarıdır. Bunun için olağan koşullarda vergiye tabi tutulması gereken gruplar ya da işlemler muafiyet ve istisna uygulamalarıyla vergi dışı bırakılmaktadır. Ekonomik olarak güçsüz kesimlerin değişik uygulamalarla desteklendiği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, engelli olmak vergi

mükellefiyetine engel olmamakla birlikte, engelli kişilerin içinde bulunduğu zor koşulların giderilmesine katkıda bulunmak ve engelli olanlar ve olmayanlar arasındaki rekabet eşitsizliğini gidermek amacıyla engelli bireylere yönelik yapılan maddi yardımlar ve topluma entegrasyonları için alınan tüm tedbirler, (örneğin Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda yer alan ve engellilerin araç alımında muafiyet uygulaması da), sosyal devlet ilkesinin bir sonucudur.

Diğer taraftan tarafı olduğumuz, 03/12/2008 tarihli ve 5825 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan "Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme"de, engellilik, diğer bireylerle eşit koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımlarının önünde engel teşkil eden uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel ya da algısal bozukluğu bulunması hali olarak tanımlanmıştır. Sözleşme'nin 2. maddesiyle sözleşmenin amaçlarını sıralamış olup 3. fıkrasında; "Engelliliğe dayalı ayrımcılık" siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı kapsamaktadır. Engelliliğe dayalı ayrımcılık makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi dahil her türlü ayrımcılığı kapsadığı belirtilmiş olup, 10. maddesinde, yaşam hakkının tüm engelli bireyler için tanınmasının yanında tarafların bu hakkın etkin bir şekilde kullanımını sağlaması gerektiği; 27. maddesinde, taraf Devletlerin engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında çalışma hakkına sahip olduğunu kabul edeceği, bu hakkın, engellilerin, açık, bütünleştirici ve erişilebilir bir iş piyasası ve çalışma ortamında serbestçe seçtikleri bir işle hayatlarını kazanmaları fırsatını da içerdiği, taraf devletlerin çalışırken engelli olanlar dahil olmak üzere tüm engellilerin çalışma hakkının yaşama geçmesini yasama çalışmalarını da içeren uygun tüm tedbirleri alarak güvence altına alması gerektiği; 28. maddesinde ise, yoksulluk koşullarında yaşayan engellilerin ve ailelerinin uygun eğitim, danışmanlık, mali yardım ve süreli bakım dahil engelliliğe ilişkin harcamalarında devlet yardımına erişimini sağlamak dahil engelli kişilerin ve aile fertlerinin gıda, giyinme ve barınma gibi ihtiyaçları dolayısıyla uygun hayat koşullarına sahip olma hakkını ve yaşam şartlarının sürekli olarak iyi duruma getirilmesini isteme hakkını güvence altına alınması gerektiği belirtilmiştir.

Engellilere yönelik tüm bu düzenlemelerin amacı engellilerin kendine yetebilen, toplumla kaynaşabilen, üretici bireyler olarak yetişmelerini sağlamak ve bu şekilde onların eğitsel, kültürel, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamaktır. Dolayısıyla özel tüketim vergisinde engellilere tanınan muafiyet ile engelleri dolayısıyla bazı zorlukları yaşayan bu kişilerin hem ekonomik yönden desteklenmesi hem de sosyal ve ekonomik hayata katılımlarının ve uyumlarının sağlanması konusunda kısmen de olsa sosyal devlet anlayışının gereğinin yerine getirilebilmesi amaçlanmaktadır.

Mahkememizce, itiraz konusu yasa hükmünün uygulanmasında engellilik oranı %90'ın altında bulunan engelliler arasında ortaya engel durumuna göre eşitsizliğe yol açması nedeniyle, Anayasa'nın 2., 5., 10., 50. ve 61. maddelerine aykırı olduğu gibi, bu konuda taraf olduğumuz Uluslararası "Engelli Kişilerin Haklarına Dair Sözleşme"nin 2. maddesindeki engelliler arası ayrımcılığı engelleme amacına, yaşam hakkını düzenleyen 10. maddesi, engellilere yönelik çalışma ve istihdam politikalarını hayata geçirilmesi gerekliliğini düzenleyen 27. maddesi ve engellilerin ve aile fertlerinin uygun hayat koşullarına sahip olma hakkını ve yaşam şartlarının sürekli olarak iyi duruma getirilmesini isteme hakkını içeren 28. maddesinde yer alan hükümlerle de çeliştiği sonucuna varılmıştır.

4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 7. maddesinin 1. fıkrasının 2 numaralı bendinde yer alan (c) alt bendiyle engelliliğine uygun hareket ettirici özel tertibat yaptırmak

suretiyle bizzat araç kullanabilecek, diğer bir ifadeyle sürücü olabilecek engellilere özel tüketim vergisi muafiyeti sağlandığı, engelliliğine uygun hareket ettirici özel tertibat yaptırma bile araç kullanamayacak derecede engelli olan kişilerin ise özel tüketim vergisi muafiyetinden faydalanmadığı görülmektedir. Söz konusu kanuni düzenleme ile engellilik derecesi daha düşük olan bir kişi özel tertibat yaptırmak suretiyle özel tüketim vergisi muafiyetinden faydalanabilmesi mümkünken, daha ağır derecede engelli olması nedeniyle özel tertibat ile bile sürücü olamayacak olan engellilerin muafiyetten faydalanması engellenmiştir. Anayasanın 10. maddesindeki kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı şekilde kanuni düzenleme ile engelliler arasında engel durumuna göre ayrımcılık yapılmıştır. Engellilerin evden çıkması, istihdama ve sosyal hayata katılımı, gerektiğinde tedaviye ulaşımında yaşayacağı zorlukların engelliye maddi ve manevi olarak olumsuz olarak etkileyeceği kuşku götürmez bir gerçektir. Bu bağlamda ilgili kanun maddesindeki düzenlemenin, sosyal devlet anlayışını düzenleyen Anayasa'nın 2. maddesine, devletin ferdin hayat mücadelesini kolaylaştıracağı, insan haysiyetine uygun bir ortam içinde yaşamasını sağlayacağı ve ferdin temel hak ve özgürlüklerden olduğu gibi yararlanmasını engelleyen sebepleri ortan kaldıracağını düzenleyen Anayasa'nın 5. maddesine, engelliler hakkında alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olamayacağını düzenleyen Anayasa'nın 10. maddesine, bedeni ve ruhi yetersizliği olanların çalışma şartları bakımından özel olarak korunacağını düzenleyen Anayasa'nın 50. maddesine ve engellilerin toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alınmasını düzenleyen Anayasa'nın 61. maddesine aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

Ayrıca, kanunun maddesindeki düzenleme nedeniyle bir çok engellinin muafiyetten yararlanamadığı, dolayısıyla bu durumun taraf olduğumuz "Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme"nin 2. maddesinde düzenlenen engelliliğe dayalı ayrımcılığın engellemesi amacıyla, "Yaşam Hakkı"nı düzenleyen 10. maddesi ile "yoksulluk koşullarında yaşayan engellilerin ve ailelerinin uygun eğitim, danışmanlık, mali yardım ve süreli bakım dahil engelliliğe ilişkin harcamalarında devlet yardımına erişimini sağlamak dahil engelli kişilerin ve aile fertlerinin gıda, giyinme ve barınma gibi ihtiyaçları dolayısıyla uygun hayat koşullarına sahip olma hakkını ve yaşam şartlarının sürekli olarak iyi duruma getirilmesini isteme hakkını güvence altına alınması"nı düzenleyen 28. maddesi hükmü ile de çeliştiği, bu şekilde engellilerin korunması, desteklenmesi, yaşamlarının kolaylaştırılması, sosyal hayata katılımlarının sağlanması gibi hem Anayasal düzenlemelerle hem de uluslararası sözleşmelerle olarak amaçlanan hususların gerçekleşmediği değerlendirilmiştir.

SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle; 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun "Diğer İstisnalar" başlıklı 7. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan (c) alt bendinin Anayasa'nın 2., 5., 10., 50. ve 61. maddelerine aykırılığı nedeniyle re'sen Anayasa Mahkemesi'ne başvurularak iptalinin istenilmesine, dava dosyasının tüm belgeleriyle birlikte onaylı suretinin dosya oluşturularak karar aslı ile birlikte Anayasa Mahkemesi'ne sunulmasına, iş bu karar aslı ile dosya suretinin yüksek Mahkemeye tebliğinden itibaren beş ay beklenilmesine, beş ay içinde sonuç gelmediği takdirde, mevcut mevzuata göre davanın görülmesine, 19/12/2024 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."